

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D. Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

§. I. Definitio conscientiaë.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74152](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74152)

homini patens; juxta D. Bernard. l. 2. de conscientia. Vel quia, ut D. Antonino videtur, est *concludens scientia*, eò quòd consistat in quadam practica conclusione, & illatio judicio de agendis vel omitendis, vel quia est *cum alio scientia*. Dum, ut inquit D. Th. 1. p. q. 79. a. 13. & de verit. q. 17. a. 2. *addit supra scientiam applicationem scientia ad aliam particularem*. Hujus nunc definitionem & divisionem videamus.

ARTICULUS I.

Quid sit conscientia?

SUMMARI A.

1. *Opinio Antiquorum.*
2. *Definitio conscientia.*
3. *Respondetur ad fundamenta Antiquorum.*
4. *Conscientia non consistit in habitu.*
5. *Non in actu Synteresis, aut scientia moralia.*
6. *Non in actu imperii, sed judicii practice practici.*
7. *Conscientia non tantum respicit actus futuros, sed etiam presentes & preteritos.*
8. *Dictamen conscientia pertinet ad habitum, vel prudentia vel imprudentia.*
9. *Quandam dictamen prudentia sit conscientia?*
10. *Ad conscientiam formandam possunt habitus diversi concurrere.*
11. *Judicium de bonitate vel malitia formalis actuum formandum per respectum ad conscientiam.*

§. I.

Definitio conscientia.

1. **Q**uorundam Antiquorum, ut Henrici quodlib. 1. q. 18. & Alensis in 2. p. q. 77. fuit opinio, conscientiam non tantum includere actum intellectus, sed etiam voluntatis, eò quòd alia sit Conscientia bona, alia mala; bonum autem & malum morale principaliter ad voluntatem pertinet. Intigare enim ad bonum voluntatis est proprium; sed quis nescit hoc esse munus conscientia? ergo voluntas quoque conscientiam sibi vendicat. Verum cum Angelico Doctore conscientiam intellectui adquatè tribuimus, eamque definimus.

2. Conscientia est *dictamen seu judicium practicum intellectus, dictans quid hic & nunc consideratis omnibus circumstantiis sit vel agendum, vel fugiendum*. Sive: est *regula justis vel iniquis indicans creature rationali, quid appetendum, quidve fugiendum sit.*

Dicitur primò: *dictamen seu judicium practicum*: Conscientia quippe, seu proxima regula humanorum actuum, est intimatio aeternae legis, tanquam remota, & supremæ regulæ, à qua omnis morum honestas dependet; sed talis intimatio fit per judicium non speculativum, sed practicum, nempe per sententiam enuntiativam; sine hæc operatio & executio hic & nunc bona, vel mala, concessa vel inconcessa: ergo Conscientia est judicium vel dictamen practicum.

Dicitur secundò, *intellectus*; nam & ipsum nomen scientia, à quo conscientia, & varia conscientia mania, ut sunt, intimare, judicare, præcipere, dirigere, accusare, testari, non ad voluntatem, sed intellectum pertinent. Additur tertio, *quid hic & nunc* &c. quia objectum proxima

regulæ est operatio humana ut exequenda, adeoque ut omnibus suis circumstantiis vestita.

Ad Henrici primum fundamentum Respondetur, Conscientia alia est bona, alia mala intrinsecè & objectivè, vel etiam casualiter & directivè, concedo; in quantum videlicet regula & dirigit operationem bonam vel malam moraliter, ut mox dicitur; intrinsecè & subjectivè, inquam in ipsa moralis bonitas vel malitia intrinsecè recipitur, nego: atqui bonum & morale, quatenus intrinsecè denominant & specificant, pertinent ad voluntatem. Similiter ad secundum distingo majorem: Intigare impulsivè pertinet ad voluntatem, concedo; directivè, intimativè, & præceptivè, nego majorem: sed intigare præceptivè est munus conscientia, concedo; impulsivè nego minorem & consequentiam.

§. II.

Corollaria.

EX præmissis deduces primò. Conscientia formaliter (1) non consistere in aliquo habitu (2) neque in actu Synteresis (3) aut scientia moralis.

Non primum, tum quia judicium, regula præceptum, sententia, non habitum sed actum nominant: tum quia habitus vel est innatus, & à natura inditus, ut habitus primorum principiorum, & hic est invariabilis, utpote in ipsa natura rationali radicans; Conscientia autem est variabilis, & quandoque mutatur de opinabili incertam, de erronea in veram. Vel est acquisitus, quo utimur cum volumus: & sic rursus conscientia non convenit, quippe quæ etiam obliuiscens impellit, arguit, remordet. Vel est intuitus; in conscientia etiam pertinere potest ad ordinem naturæ; & est aliquando falsa & culpabiliter erronea, ac proinde à DEO infundi nequit.

Non secundum & tertium. Quia actus Synteresis sunt prima morum humanorum principia à circumstantiis particularibus præcisè & præcepta communissima, ut *DEUM colere, neminem ledere, honeste vivere, quod suum est, nemini tribuere. Inquit, de Jur. & Inquit, illudq. Matth. 7. Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris.* Actus vero scientia moralis, tamen possit esse conclusio particularis ex illis principiis communibus deducta, tamen non judicat, neque regulat actum particularem, ut hic & nunc sub his numero circumstantiis cautæ, loci, temporis exequendum. Exempli gratià deliberas, an tibi hic & nunc debeat solvere jejunium Ecclesiasticum? scientia moralis